

8.4 Životní prostředí

Rozdílná povaha ukazatelů hodnotících životní prostředí způsobila určitou nejednoznačnost výsledků. Pro výraznou většinu krajů je typický souběh jak výrazně pozitivních, tak i negativních výsledků v dílčích ukazatelích, relativně vyrovnaný průběh lze vysledovat pouze u krajů Pardubického a Královéhradeckého. Podle hodnot syntetického ukazatele lze kraje rozdělit do tří skupin: a) kraje s nejvyšší koncentrací ekologických problémů (Moravskoslezský a Ústecký kraj a Hlavní město Praha), b) kraje s nepříznivým stavem životního prostředí (kraje tvořící region soudržnosti Severovýchod, tj. Liberecký, Královéhradecký a Pardubický), c) ostatní kraje s celkově spíše příznivým stavem životního prostředí. Hodnota syntetického ukazatele u všech osmi krajů z třetí skupiny převyšovala ve všech případech úroveň ČR a rozdíly mezi těmito kraji byly zanedbatelné.

Tři kraje s nejméně příznivým životním prostředím jsou vedle vysokého stupně urbanizace znevýhodněny především extrémně vysokými hodnotami měrných emisí (v některých případech převyšujícími celorepublikové hodnoty až desetinásobně). Specifika výhradně městského prostředí Prahy se projevují v porovnání s ostatními kraji kvalitní ekologickou infrastrukturou (čištění odpadních vod, kanalizační a vodovodní sítě) podpořenou mj. i významnými investicemi. Dalším charakteristickým rysem je vysoká intenzita využívání zdrojů (např. nejvyšší potřeba vody navzdory relativně vysoké ceně).

Spojujícím článkem mezi kraji regionu Severovýchod jsou nízké investice do životního prostředí a dosud méně rozvinutá ekologická infrastruktura. Dílčí environmentální problémy se nevyhýbají ani skupině nejlépe hodnocených krajů, o čemž svědčí např. fakt, že úroveň měrných emisí oxidu siřičitého v celkově nejlépe hodnoceném kraji Karlovarském stále zůstává oproti republikovým hodnotám na téměř dvojnásobné úrovni.

Lze říci, že problémy životního prostředí jsou spíše než na jednotlivé kraje vázány na typ sídelní struktury. Specifikem městského prostředí je zejména horší stav ovzduší, vyšší zatížení automobilovou dopravou, specifické využití ploch (nižší lesnatost, větší hustota zástavby), ve venkovském prostředí je problematickým faktorem nedostatečná rozvinutost ekologické infrastruktury (především v oblasti vodního hospodářství). Tato negativa se promítají do úrovně celých krajů v závislosti na tom, v jakém poměru jsou jednotlivé typy osídlení v dané kraji rozšířeny.

Snižování emisí, ale i další faktory jako zvyšování podílu čištěné odpadní vody způsobily, že nejpříznivější vývoj ve sledovaném období zaznamenal Olomoucký kraj, Liberecký kraj a Hlavní město Praha. Syntetický ukazatel změny postavení u Libereckého kraje byl příznivě ovlivněn i přílivem investic na ochranu životního prostředí. Změnu postavení k horšímu v letech 2000 – 2004 u Středočeského, Moravskoslezského a Pardubického kraje způsobily zejména emise. Poslední dva zmiňované kraje jsou také jedinými případy, kde došlo k souběhu nepříznivého stavu i nepříznivého vývoje, obecně se však neprokázala žádná závislost mezi krátkodobými vývojovými tendencemi a celkovou dosaženou úrovní životního prostředí krajů.

Graf 29 Postavení krajů – životní prostředí

